

és a kölcsönös segítőkészség csakúgy, mint az emberi méltóság tisztelete". A belgrádi érsek, Bánát eddigi gazdája kiemelte: a Zsinat egyik alapelve, hogy a főpásztor jól beszélje nyája nyelvét. A vallásügyek jelenlevő városi elnökét kedélyesen emlékeztette arra, hogy Tamás püspöknek nincs megfelelő otthona. A hangulat akkor vált végképp családiassá, amikor dr. Kostič Visarionnak, Bánát szerb pravoszláv püspökének köszöntőjét egyházmegyéjének legidősebb, 90 éves papja a keleti liturgiában szokásos „Éljen soká!” énekkel vezette be.

Az új püspök nagy népszerűségnek örvend. Az emberek jólesően emlegették beszédéből: „Azt mondta, hogy testvére, szolgálja akar lenni mindenknek.” Az egyik asszony azt hajtogatta: „Édes lelki atyám, az maradsz-e, aki voltál?” Erre minden reményük megvan. Hisz mikor a becskerekiek „utoljára” hívták házat szentelni „elvesztett” esperesüket, mert ha püspök lesz, „többé úgysem jöhet”, azt válaszolta: „Mit gondolnak, ha püspökké szentelnek, többé nem leszek pap?” — Jól beszél horvátul is és nyitott a zsinati korszerűsödés felé. Ismerősei szerint egy kicsit János pápa lelkületére emlékeztet az övé. A bánáti apostoli adminisztratúra területén ma kb. 120 000 katolikus él, ebből 113 000 magyar. Érthető, hogy a Szentszék magyar ajkú püspököt nevezett ki ide.

R.

ISTEN HUMORA

Az Úr Isten egy ricinusbokrot növesztett, és az Jónás feje fölé kúszott, hogy beárnyékolja fejét és megvédelmezze, mert elbágyadt. Jónás nagyon megörvendett a ricinusbokornak. Másnap hajnalhasadtával az Úr egy férget rendelt oda, és az megszurta a ricinust, úgyhogy elszáradt. Mikor aztán felkelt a nap, az Úr forró, égető szelet rendelt oda, a nap pedig reátűzött Jónás fejére, úgyhogy minden erő elhagyta. Erre halált kívánt magának, mondván: Jobb nekem meghalnom, mint élnem! (Jón 4, 6-8)

Jónás történetének e végső epizódja alapján elgondolkodhatunk a vallásos életnek egy rendszeren nagyon elhanyagolt oldaláról: Jónás humorának hiányáról és Isten humoráról. Az exegéták talán nem értenek ezzel egyet, de én a ricinusbokor epizódjában csak Isten tréfáját tudom látni, olyasmit, amit az angolok a „practical joke” névvel illetnek. Úgy tetszik nekem, Isten itt amúgy istenigazából tréfált.

A humor hiánya, ha az ember saját hibájából fakad, bűn lehet. „Nem érti a tréfát” az az ember, aki nem tudja többé kinevetni önmagát. Alapjában véve mi a humor? Sok mindennek, ami ezt a címkét viseli, semmi köze az igazi humorhoz. A humor valójában nem „szellemesség”. Semmiképpen sem

meggondolatlan vidámság. Nem felületes, inkább mélyenszántó és tűnődő. A humor vidámságának meghitt benső ismerőse az, amit Dante így nevezett: „la grande tristezza”, a nagy szomorúság. Minden vidámság mellett megvan a maga komolysága. Ennek a komolyságnak az a bölcsessége az alapja, hogy semmi földi és emberi dolog nem tökéletes. Ugyanakkor azonban eltölti annak bizonyossága, hogy minden jó, mert minden kegyelmet talált Istennél.

„Humor az, mikor az ember mindennek ellenére nevet” — mondta egyszer egy filozófus. Így ecseteli Cervantes Don Quijote alakjában a balgaságok emberét, mint magának az emberinek szimbolumát. Humorához hozzátartozik az, hogy ezek a balgaságok szeretetreméltóan jelennek meg. Humora teljesen tudatában van a világon található nyomorúságnak, szenvedésnek és gonosznak. De egyben azt is tudja, hogy nem ezek az élet végső tényei. A humoros ember akarata elég erős arra, hogy illúziók nélkül éljen, és ugyanakkor van ereje igent mondani az életre. A humor kritikájában van valami békülékeny, valami elnéző és türelmes: „élni hagyni” azt, ami van, minden fogyatékosága ellenére, egyszerűen azért, mert van, és az emberinek a birodalmába tartozik. Ha a humor kritikussá válik, kritikáját sajátmagán kezdi. Viszont saját személyünk túlságos komolyan vétele, az, hogy nem tudunk már derülni önmagunkon, egyúttal a vallástalanság jele.

A humor legbenső magja a vallásos elem erejében rejlik. Minden földit és emberit a maga elégtelenségében lát Isten előtt. De Isten szeretetének, az ő teremtésének tükrében látja, — ami persze nem okvetlenül jár együtt azzal, hogy beszélne is Istenről. Szava annak a felismerésnek belenyugvásából származik, hogy minden földi dolog tökéletlen. De magát ezt a szomorkás megnyugvást is — hiszen ez is emberi dolog — megint csak fölemeli az a bizonyosság, hogy mindent végest Isten kegyelme fog át. Így hát a humor jámborság, és szeretet a világ iránt, éppen ott, ahol megmutatkozik annak fogyatékosága és ostobasága. A humoros ember szereti a világot; tökéletlensége ellenére, sőt éppen tökéletlenségében szereti. A szeretet mindig „igen” mindarra, ami van, és igazi öröm azon, hogy van. Így a humor szeretete a világ iránt egyben öröm is a világ miatt, hála Istennek, hogy ebben a tökéletlen világban élhetünk.

Minden mélyen vallásos ember mélyen humoros volt. Az ilyenek mindent megértének, mindent megbocsátanak, és mindenekelőtt semmit sem vesznek túlságos komolyan. Még azt is mondanám: néha Istent sem kell túlságos komolyan vennünk. Isten tréfákat is enged meg magának. Miért ne értené éppen Isten a tréfát, ő, aki olyan mélyen belelát az emberszívbe, aki könyörületével az egész világot átfogja? Azért úgy gondolom, Istenhez való viszonyunkban hely kellene hogy jusson a humornak is. Ebben is példának lehet Ábrahám, hitünk őstípusa. A biblia hírt ad nekünk Ábrahám nevetéséről: „Ezt mondta Isten Ábrahámnak: „Megáldom feleségedet, s tőle adom néked azt a fiút, akit majd megáldok, hogy nemzetekké legyen, s népek királyai

származnak tőle.' Arcára borult erre Ábrahám és nevetett, mert azt gondolta magában: „Százestendő embernek fog fia születni?” (Gen 17, 15-17) Isten ott állt Ábrahám előtt, és Isten megjelenése rettenetes lehet. És erre ez az ember Isten színe előtt nevet! Ugyancsak alaposan nevetett: elterült a földön és nem tudta abbahagyni a nevetést. Hitte ugyan, hogy Isten ezt a csodát is megteheti, de az egészet nevetnivalóan komikusnak találta. Gondoljuk meg: Ábrahám hitünk atyja volt. Kétszer borult arcra. Először Isten végtelen fönsége előtt. Másodszor nevetésben. A két magatartás összetartozik. Aki imádvá le tud borulni Isten előtt, az el is terülhet és nevethet. Lyoni Iréneusz egy ízben azt mondta: „Gloria Dei vivens homo.” Ez a nehezen lefordítható mondat nagyjából ezt jelenti: Az olyan ember szolgál leginkább dicsőségére Istennek, aki csupa élet (és életöröm).

Boros László

Kérés olvasóinkhoz. Többfelől érdeklődtek a Prugg Verlag elfogyott, ill. kifogyóban lévő kiadványai iránt. A magas költségek miatt az újryomás csak bizonyos példányszámban érdemes. Ezért kérjük, akik ezeket igényelnék, jelezzék mielőbb akár a Prugg Verlag, akár kiadóhivatalunk címére. A szóbanforgó könyvek: Hunya Dániel: Az isteni Főpap nyomában I-II.; Boros László: A köztünk élő Isten; Boros: Reményből élünk; Imádság és élet (K. Rahner - J. Rosche); Thomas Merton: Élet és életszentség.

Egyben jelezzük, hogy megjelent és kiadóhivatalunkban kapható: „Ki nekem Jézus Krisztus?” (A.-P. Carré gyűjteménye körkérdésre adott válaszokból.) Ára 2.50 dollár.